

הדלקת נרות ת"א
16:15
צאת השבת
17:17

שולחן שבת - לפרשת וישב - חנוכה מאת הרב אילן אלסטר רב בית הספר

רעיון מהפרשה: רעיון מהפרשה: פרשת השבוע סמוכה לחנוכה ויש קשר

בין פרשת השבוע לחג החנוכה. בחנוכה היו שני ניסים : א. נס פך השמן. ב. נס הנצחון במלחמה בו גברו החשמונאים על היוונים טהרו את המקדש והדליקו בו את נרות המנורה. המשותף לשני הניסים הללו הוא שהאיכות גברה על הכמות. פך השמן שבדרך הטבע היה צריך להספיק ליום אחד, הספיק בדרך נס לשמונה ימים, כמות קטנה של שמן הפכה להיות איכות. ב. המעטים נצחו את הרבים, האיכות נצחה את הכמות. רעיון זה של איכות וכמות, מעטים שגוברים הרבים מופיע בשני החלומות של יוסף בפרשה שלנו: החלום הראשון, אחד עשר האלומות של האחים משתחוות לאלומתו של יוסף. החלום השני, השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים ליוסף. ארוע נוסף בו המעטים גוברים על הרבים הוא, כאשר האחים רוצים להרוג את יוסף, אך הם מקבלים את דעת היחיד שגובר על הרבים, כאשר הם מסכימים להצעתו של ראובן להשליך את יוסף לבור ולא להרוג אותו, ובשלב מאוחר יותר מקבלים את הצעתו של יהודה לא להרוג את יוסף אלא למכור אותו לישמעאלים.

מאבק המעטים מול הרבים הוא מאבקו של עם ישראל בכל הדורות, וכמו שנאמר בהגדה של פסח "אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם". הנצחון של עם ישראל במלחמה עם החשמונאים לא היה רק הנצחון במלחמה בשדה הקרב, אלא יש כאן נצחון רוחני בו רוח ישראל גברה על רוח יוון, ועם ישראל ניצל מהתייונות והתבוללות.

המאבק עם אומות העולם עוד לא הסתיים. בפרשת וישלח למדנו על מאבקו של יעקב עם המלאך – שרו של עשיו שהיה עד עלות השחר. רמז יש כאן שהמאבק עם אומות העולם יהיה עד עלות השחר - עד בוא הגאולה שנמשלה לשחר. יהיה רצון שאור הנרות בחנוכה יבשר לנו את אורו של משיח שיבוא במהרה בימינו אמן.

שאלת השבוע - שאלות לחנוכה

א. האם בת מדליקה נרות חנוכה?

ב. מתי מדליקים נרות חנוכה בערב שבת חנוכה?

ג. במוצאי שבת חנוכה האם להדליק קודם נרות חנוכה או להדליק קודם נרות שבת?

תשובה: א. מנהג ספרד: בת שגרה אצל הוריה אבא מדליק נרות בעבור כל בני הבית וכדברי הגמרא במסכת שבת על מצות הדלקת נר חנוכה "נר איש וביתו". ב. גם אם לא היית נוכחת בשעה שהדליקו נרות בבית שלכם יצאת ידי חובה, ומן הראוי שתהיי בבית בשעת ההדלקה. ג. מדליקים נר חנוכה ואחר כך נרות של שבת, וצריך שכמות השמן תספיק [ואם מדליקים בנרות שעות, צריך שהנרות יהיו ארוכים ויספיקו] לדלוק עד 30 דקות אחרי צאת הכוכבים. כלומר מ 16:00 לערך עד 17:30. ג. נחלקו האחרונים לגבי הבדלה במוצאי שבת: יש שסוברים שהבדלה קודמת משום שהיא תדירה יותר מנר חנוכה והכלל האו שתדיר ושאינו תדיר – תדיר קודם. אולם לדעת השולחן ערוך והרמ"א, הסדר בבית ובבית הכנסת הוא : מדליק נרות חנוכה, ואח"כ עושה הבדלה, והכרעת המשנה ברורה בבית הכנסת לא לשנות מהמנהג, ולהדליק קודם נר חנוכה, ובבית כל אחד ינהג כהרגלו.

סיפור לשולחן שבת: בתקופתו של הגאון רבי יהודה אסאד מגדולי רבני הונגריה היה יהודי פשוט אחד – שמש בית הכנסת. הוא עבד את ה' בתמימות. מדי יום היה מדליק את נרות בית הכנסת [=לא היה חשמל בתקופה ההיא] והיה אומר בהתלהבות "לשם יחוד קודשא בריך הוא...הנני מוכן ומזומן לקיים את מצות 'כבודו ה' באורים'", ומכוון בהדלקת נרות בית הכנסת את כל הכוונות שהיו בהדלקת הנרות בבית המקדש.

כך היה נוהג מדי יום ביומו והציבור היה מתפעל מכוונתו הטהורה של השמש. פעם נזדמן הקצב של העיירה לבית הכנסת בעת הדלקת הנרות של השמש והוא התלהב מאד ממה שראה עד שהתחיל לקנא בשמש, ושאל אותו עם הוא מוכן למכור לו את זכות הדלקת הנרות ואף נקב בסכום כסף גדול שיהיה מוכן לתת לשמש אם הוא יהיה מוכן לותר על המצוה. השמש כמוכן דחה בתוקף את ההצעה לותר על מצות הדלקת הנרות שהיתה חשובה מאד בעיניו, אבל הקצב לא ויתר ומדי יום ביומו נדנד לשמש והתחנן לפניו לתת לו את המצוה.

כיוון שגברו תחנוניו של הקצב, החליט השמש להתייעץ עם רבי יהודה אסאד שהיה מגדולי הדור. הרב ששמע את הסיפור יעץ לשמש להעביר את המצוה לקצב, ולדרוש ממנו מטבע [=זהוב] אחד כל יום עבור ההדלקה. מדובר היה בסכום כסף גדול, והרב אמר לשמש: אל תשתמש בכסף שיתן לך הקצב, תשאיר אותו בצד לעת הצורך. למרות שהיה קשה מאד לשמש לוותר על מצוה זו היתה לו אמונת חכמים והוא ציית לדברי הרב. מדי יום הקצב היה נותן מטבע אחד לשמש בית הכנסת וניגש להדליק את הנרות. השמש מצידו עשה כהוראת הרב והניח את הכסף בקופה מיוחדת לעת מצוא. במשך השנים הצטבר בקופה סכום כסף גדול מאד.

יום אחד פגש אחד מבני הקהילה את הקצב בבית הכנסת וראה שהוא בוכה בדמעות שלישי. שאל האיש את הקצב מה קרה מדוע אתה בוכה? והקצב השיב לו שהוא אירס את ביתו ואין לו כסף לממן את הנדוניה שלה באותו מעמד אמר הקצב מהו סכום הכסף שחסר לו. הדברים הגיעו לאזני הרב הוא קרא לשמש ואמר לו: עתה הגיע הזמן שתקיים בכסף ששמרת מצוה גדולה, מצות הכנסת כלה. קח את כל הכסף ששילם לך הקצב במשך כל השנים ותן אותו ל...קצב כדי שיוכל להשיא את ביתו בכבוד. השמש הצדיק והתמים לא שאל שאלות ואמר שהוא יעשה מה שיאמר לו הרב. לפני שמסרו את הכסף לקצב, הרב ספר את הכסף והתברר להפתעתו שהיה בקופה של השמש את הסכום המדויק שהיה חסר לקצב כדי לחתן את ביתו.

כמה מוסר השכל יש ללמוד מסיפור זה. השמש בסך הכל הדליק נרות בבית הכנסת, אך כיון שעשה זאת בכוונה טהורה הוא הצליח להדליק את האור בנשמתו של הקצב שהיה אדם פשוט והתלהב ממצוה זו ורצה לקיים אותה בכל מאודו. ממצוה של הדלקת הנרות שקיים השמש בכוונה תמימה הוא זכה להיות שותף לקיום מצות הכנסת כלה.

גדולי ישראל - בשבוע האחרון חל י"ט כסלו ביום ראשון והוא תאריך משמעותי מאד אצל

חסידי חב"ד. בי"ט כסלו שוחרר מייסד שושלת חסידות חב"ד **רבי שניאור זלמן** ממאסר. רבי שניאור זלמן היה מגדולי ישראל. כתוצאה מהלשנה של יהודים שלא הסכימו לדרכו בחסידות הוא נאסר ע"י השלטונות ברוסיה ושוחרר בי"ט כסלו. חסידי חב"ד מציינים תאריך זה כ"חג הגאולה", כי שחרורו של רבי שניאור זלמן לא היה עניין פרטי אלא מאורע בעל חשיבות לאומית. שחרורו של רבי שניאור זלמן הביא לחיזוק השפעתה של תורת החסידות באירופה ושנים רבות אחר כך בעולם כולו.

ר' שניאור זלמן ב"ר ברוך נולד בשנת תק"ה (1745) בעיר לוז'נה שברוסיה. הוא הצטרף לחבורת תלמידיו של ר' דב בר 'המגיד' ממזריטש יורשו של הבעל שם טוב, ולמרות גילו הצעיר הפך להיות מהבולטים שבהם. רבו הטיל עליו לחבר שולחן ערוך מתוקן ומבורר, והוא

החל בעבודתו שהפכה למפעל חיים, אך רק כשליש מן השולחן ערוך שלו יצא לאור לאחר פטירתו (דפו"ר קאפוסט תקע"ד-1814), וחלקים נוספים שהיו מוכנים אבדו בשריפה. בשנת תקכ"ז (1767) נתמנה ל'מגיד' בעיר הולדתו לוז'נה. לאחר פטירת רבו המגיד ממזריטש בשנת תקל"ג (1773) נהיה רבי שניאור זלמן תלמיד-חבר של יורשו של המגיד ממזריטש ר' מנחם מנדל מוויטבסק. בשנת תקל"ז (1777) עלה רבי מנחם מנדל מוויטבסק לארץ, ורבי שניאור זלמן הפך לראש חסידי רוסיה. עקב הלשנות של ה'מתנגדים' נאסר רבי שניאור זלמן פעמיים, ואחרי שחרורו בי"ט כסלו תקס"ד (1804) עבר לעיר ליאדי, על שמה הוא נקרא עד היום, שם ביסס ופיתח את חסידות חב"ד ('חכמה, בינה, דעת') אותה ייסד. נוסף לפעילותו החינוכית והארגונית המשיך בפעילותו הספרותית, ובין השאר חיבר את ספר 'התניא', שהוא הספר המרכזי של חסידות חב"ד עד היום. נפטר בשנת תקע"ג (1813), ובנו הבכור ר' דב בר שניאורסון ('האדמו"ר האמצעי') מילא את מקומו. ספר השולחן ערוך אותו כתב, המכונה בידי חסידיו "שולחן ערוך הרב", הוא למעשה עיבוד ותימצות של השולחן ערוך של רבי יוסף קארו. הספר יצא לאור במהדורות רבות.